

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. XXIV. Tertium Paradoxum. De instigante jurare falsum, quod jurans
verum putat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

miam, &c. Ita Delugo l. c. num. 15. ad h^c enim tam gratia mala perinde, ac ad mortem avertam, ins natura nos armat, imò nos urget.

33. Quid de malo levi? precipiat mihi superior, ut faciar, an dixerim mendacium iocum, an sim furatus obolum, an silentium in Religione fregim, ex qua confesso, ne mihi non nisi malum leve accidere possit? vel precipiat, ut faciar homicidium, furtum grave, &c. ex cuius confessione certus sum (ita suppono) solum malum leve me incursum, si negem cum equivocatione quoddam peccatum committam?

34. Respondendo. A mortali fortasse excusandus es; quamvis contrarius sit Delugo tom. 2. de iust. d. 40. l. c. 1. num. 16. fine. Ratio esse potest, quia vel de iure natura videtur esse, ut ne leve quidem vulnus mihi ipsi infligam; vel, quia, si agitur de pena levi infligenda, videtur & leve, & non rigorosum superioris praeceptum; vel, quia ex negatione talis veritatis non oritur grave malum Reip. si solum levis pena sit imponenda. Hic tamen excipio, nisi alias bonum commune alter postulet; vel nisi sic deberet adverti malum grave impendens Tertio; tunc enim charitas exigit, ut in tuo levi malo bonum grave Reip. vel proximi proponatur. Haecenus Tamburinus.

35. Non me cavere possum, quin cautiones has reprobem, (saltem a mortali excusandum, excipio haereticum, non offenditur potestas publica in re gravi. Quod praxim semper reus potest presumere spem effugii), &c. nam in de manifestum sit quam mutilare referantur dicta Tamburini, ut his offit facile ab ignorantibus accutari; at certe non à sapientibus.

Tertia Pars.

In qua dicitur Tamburinus non sibi constans.

36. BARON. Sic habet l. c. §. 3. fol. 95.

Hec duo docet Tamburinus. De iure natura est, ne leve mihi vulnus infligam. Et de tormentis, damnaeque gratia vitanda, potest quilibet sibi falsum crimen imponere, etiam si mors sit inde secutura. Haec duo non conveniunt. Si enim ius natura obstat, ne quis sibi vulnus infligat, qua ratione patitur, ut quis se interimat mendacio.

37. Sed nimis obvia est mihi responsio: hanc enim secundam partem docet quidem meus Thomas; sed primam non docet certo, sed sub verbo dubitandi. Deinde Tamburinus non dicit, ius natura obstat, ne quis sibi leve vulnus infligat, sed, de iure natura videtur, ne leve quidem vulnus mihi ipsi infligam. Quae duo sunt longè diversa; nam ex primo sequeretur, peccare in omni casu sibi vulnus leve infligentem, quod falsum est: digitum enim v. g. licet vulnere, imò abscindere totum brachium marcescat. At ex secundo sequitur tantum, quod ex iure natura me possim defendere à levi vulnere, non quod omnino debeam. Simile quid dicimus, de iure natura esse matrimonium. Non enim sic hominem ad matrimonium obligamus, sed solum ostendimus, eius iuris esse, ut matrimonium inire possit. Præterea non dicit Tamburinus (se mendacio posse interimere) sed cum equivocatione, quod certe mendacium non est. Et item non dicit (se interimere) sed per dictam equivocationem se liberare posse à tormentis gravibus, esto deinde per accidens sequatur mors, à se non intenta, sicuti infinitus potest recusa remedicinam, v. g. sectionem difficillimam, quia (ut alibi dicitur, & notavit Ioan. Saneius supra cap. 17. num. meo 6. allatus) vita non est digna, ut cum tanto dolore conservetur.

Quare falsum est, duo Tamburini dicta sibi non convenire, conveniunt enim maximè. Eius enim dicta haec duo sunt. Natura concedit, ut ego possim me tueri à vulnere levi, Natura patitur, seu concedit, ut ego per equivocationem fugiam tormenta gravia, esto indirectè sequatur mors, à me nequaquam intenta, nec à me mihi data. Vbi nam vel umbra hic est discordiae?

Com hac igitur sic vera Tamburini doctrina, quæ veritate illum contra se pugnantem confingit?

38. Advocatus quidam (narrat Iacobus Mussinus in arte argutiarum fol. mihi 300) in saeculo plerumque causatum in iudicio victor, postquam Religiosum quendam subisset ac pro Monasterio lites propugnaret, videtur tunc amittere, Non audet (respondit) mentiri, ut non longe distet ipse consideret. Distat enim ab eo, non studio Parafanga, quæ apud Perfas intervallum est XXX. stadiorum ut ipse supra cap. 21. num. 11. meo dixit de Tamb. sed plus quam schecno, quæ est LX.

39. Hic præterea non omitam id, quod ceteris Baronius, is enim prædictam primam partem his verbis, & ieiune refert & quasi ut certo à Tamburino dictam, de iure natura est, ne leve mihi vulnus infligam, alias autem rationes à longè salutat.

40. At Tamburinus illam sub adverbio dubitandi (fortasse) id est sub incertitudine affert ut modo inveni, nec cuiusmodi sententiam munit sola ratione ducta ex iure natura, sed aliis; & denique nonnullas limitationes admodum linientes adiungit, quæ omnia pro suo instituto prudenter silentio nostri impugnatore obvolvunt. Legat iterum Anagnosis germaniam Tamburini doctrinam lib. 3. cap. 4. §. 3. n. 10.

41. TAMBU. Quid de malo levi, v. g. precipiat mihi superior, ut faciar, an dixerim mendacium iocum? An sim furatus obolum? An silentium in Religione fregim? ex qua confessione mihi, non nisi malum leve, accidere possit? vel precipiat, ut faciar homicidium, furtum grave, &c. ex cuius confessione certus sum (ita suppono) solum malum leve me incursum, si negem cum equivocatione, quoddam peccatum committam?

42. Respondendo à mortali fortasse excusandus es, quamvis contrarius sit Delugo, T. 2. de iust. d. 40. l. c. 1. num. 16. fine. Ratio esse potest, vel quia de iure natura videtur esse, ut ne leve quidem vulnus mihi ipsi infligam; vel, quia, si agitur de pena levi infligenda, videtur & leve, & non rigorosum superioris praeceptum; vel, quia ex negatione talis veritatis non oritur grave malum Reip. si solum levis pena sit imponenda.

43. Hic tamen excipio, nisi alias bonum commune aliter postulet, vel nisi sic deberet adverti malum grave impendens Tertio, tunc enim Charitas exigit, ut in tuo levi malo bonum grave Reip. vel proximi proponatur. Ita Tamburinus.

Animadvertis, Quoties Baronius infideliter agitur semel in hunc errorem prolapsus esset, illum benignè excusarem; primus enim lapsus, vel casus importunus, vel imprudentiae, at qua iteratus, stultitiae duci solet, aut incitiae, non possum non meminisse illius hyrci carminis.

Et Citharæ

Ridetur, chorda qui semper oberrat eadem.

CAPVT XXIV.

Tertium Paradoxum.

De infligante iurare falsum, quod intans verum putat.

1. Tertium hoc Paradoxum sic evulgat Baronius, maiore, quam Sybaristæ fastu prætulit. BARON. ibid. fol. 95. Superiora Paradoxa videmus posteriora vincere, & angevi. Refert idem Author (Tamburinus lib. 3. c. 1.) quæstium, an liceret ad falsam iuramentum adducere testem, qui bono animo rem paratam, sed auctor ad iurandum, compertum est, esse falsam.

Cap. XXIV. Tertium Paradoxum, &c. 517

Ad hanc Quaestionem prius negativè respondit Tamburinus ab exemplo dicto illius, qui insignaret ebrium ad incessandum contumelias parentem vel infantem ad blasphemandum Deum, vel servum ad laborandum die, quem ignorat, festo.

2. Et paulo post. At hoc consilium retractavit postea commentitia quadam differentia, quia qui auctor est ebrio conviciandi parentem, vel servo die festo laborandi, cognoscit eas actiones materialiter pravas, & nullo modo inducere ullam bonitatem, ac proinde nec intendi, nec persuaderi posse. Ad iuramentum, inquit, quod sine damno proximo bono animo iurantis sit, etiam de re falsa, altus est studiosus Religionis, quem potest, ut finem inspicere, qui persuadet iuramentum rei falsa.

3. Atque huius inventi gaudii, vix sui compos, addit. Subtilis alicui videbitur, sed certe vera distinctio, ut si penetraretur, censenda sit in posterum probabilis hæc sententia ab Hurtado inventa, antea improbabilis, donec ista nova cogitatione accessit illi probabilitas. Ad minus aliqua tenuissima. Sed revera nulla accessit. Quid enim dicit ad exemplum servi inducti ab hero ad colendum agrum, quod opus servile potest studiosè fieri à servo, obediens, aut iustitiae causa? Quid de vivo cum cognata iuncto, cui reddere debitum putat, opus iustitiae? Quid si quis ex ignorantia invincibili colat Diabolum, quem credit esse Christum? vel aliorum Hostiam, quam eorum ex errore putat consecratam? &c.

4. Audito Baronio, audiamus Authorem.

TAMB. In quibusdam Civitatibus (ait l. 3, in Dec. c. 1. §. 6. d. 4.) sunt quadam officia, quæ civibus, non vero exteris, quamquam diu inibi per omnimodam domicilij mutationem sine commorati, distribuuntur. Tiriis ergo, qui à teneris unguiculis in quadam ex his Civitatibus educatus, credebatur à pluribus naturalis civis, à pluribus autem incolæ, cupiebat eos, qui verum sciebant, negligere, qui autem sibi favere possent, in testimonium de certa scientia adducebant. Verum an id fieri à se possit, quantum ad iuramentum pertinebat, à me perantice sciscitatus est: nam quantum ad cetera, quæ obsistere poterant (vere enim id erat contra iustitiam, siquidem intendebatur præferri veris naturalibus) sibi aliunde consuluisse, præterea quarundam compensationum assererat; cumque ego negativè respondissem, ac modo allatam doctrinam Bonacina ostendissem, noluit acquiescere; asserens, in hoc casu nec peccaturos amicos, quia verum se iurare putabant, nec ipsum, quia nihil ipse iurabat; Unde ergo peccati ratio deduci possit? Dixi, culpam esse inductionem ad illud iuramentum, licet solum materialiter falsum.

Illustravi id exemplis allatis à Delugo, l. mox, cit. Fac, tuum fratrem ebrium esse, quem inducas ad contumelias graves contra communem parentem contorquendas: certe non peccabit ebrius, at in peccatum tu incidēs, qui median- te fratre iniurius esse non vercaris parvi. Fac, te commovere infantem ad blasphemandum Deum, vel concubitudinem sacra- rum Imaginem; infans propter infirmam mentem non delinquet; quis autem te unquam excusabit, dum advertens verba illa, & facta esse blasphemia, ea in os, & animum infantis immitis? Fac, tuum servum putare, hodie non esse diem festum, si eum tu sine causa compellis ad laborandum, nomen ipse excusabit, tu vero de præcepti violatione damnaberis! Hæc & similia, quæ traduntur à DD. apud Cast. l. 1. d. 1. de leg. p. 2. §. 2. in ea Quaestione an sine excusatis à lege, sive à lege non comprehensis liceat subministrare contra legem, ut audivisti amicus, viditque, similem apparere casum nostrum, manus non invitis dedit.

Non me lateat Petrum Hurtadum, quem sequitur Diana p. 3. tr. 7. de Scandalo resol. 4. & Tancred. t. de Relig. d. 5. de Peritio, n. 31. docere, esse probabile, non esse culpam inducere testem ad iurandum in prædicto casu. Sed nec me lateat, Ioannem Delugo tom. 2. de Iust. d. 39. sect. 3. à n. 21. putasse, eiusmodi Hurtadi sententiam apparenter solum posse defendi.

Verum, ut ingenue fatear, post aliquot à consilio dato

Part III,

mensēs, subitū mentem meam disparitas inter casum nostrum, & exempla allata, quibus nititur tota vis consilij mei, ille enim homo excitando ebrium ad iniuriandum, puerum infantem ad blasphemandum, servum ad laborandum die festo, cognoscit, eas actiones esse materialiter pravas, & nullo modo inducere ullam bonitatem, quare eas nec velle, nec intendere, nec consulere potest. At in casu nostro advertit in eo, qui modo dicto, sine proximi damno, (ut supponimus) iurat, adesse bonitatem virtutis Religionis; iurare enim id, quod sine culpa putari esse verum, altus est Religionis. Hoc igitur bonum si ex præportionata saltem causa intendat, qui ad illud iuramentum proximum inducit, non peccabit, quod bonum formale cum non sit in illis aliis actionibus, non est mirum, si in illas proximum inducere, nequaquam sine peccato possit. Subtilis alicui videbitur, sed certe vera distinctio: ut si penetraretur, censenda sit in posterum probabilis Hurtadi hoc modo explicata sententia. Hæc omnia habet Tamburinus.

5. Nunc expendamus nonnulla. Primò, hæc distinctio inventa non est à Tamburino, sed ab Hurtado, ut mox videbis, & miraris me iterum, iterumque conqueri, quod cæteris omisiss, unus meus Præceptor, tanquam sceleris inventor accusetur, & Theonino dente rodatur?

6. Secundò, Baronius ait (huius inventi gaudii vix sui compos Tamburinus) oro te, Lector, & repeta lectionem prædictæ doctrinæ Tamburini, modo prolata; & vide, an sit unum, vel minimum verbum, quo is præseferat eiusmodi gaudium, & eius generis gaudium, quo vix sui sit compos. Quo igitur in loco hoc gaudium vidit Baronius? extat apud Manutium fol. mibi 883. illud Adagium de eo, qui aliud pro alio fallentibus oculis in- tuctur. Hic, in duobus, tria videri; Acutior est amicus noster, qui, plusquam tria videt, in nihilo.

Tertio, dicit quidem Tambur. eiusmodi disparitatem, post aliquot menses, eius mentem subisse? sed potius animi submissionem sic indicat, cum fateatur ingenuè disparitatem illam antea non vidisse, quam tamen viderat, & scripserat Delugo, cuius Tamburinus doctrinam legerat; quia illam, ut vidilli, citat, & nihilominus prædictam disparitatem non adverterat. En verba Delugo, quæ etiam ostendunt ipsum non admodum dissentiri ab hac sententia, præsertim in ultimis verbis num. suo, 22.

7. Delugo aliter magis apparenter (ait tom. 2. de Iust. d. 39. n. 22.) posset id defendi dicendo, iuramentum eo casu, nec formaliter, nec materialiter esse malum; quod probari posset ex doctrina à nobis tradita disp. 23. de pœn. sect. 4. n. 76. nempe voces, & asseriones nostras vocales directæ, & immediate significare solum conceptus nostros, res vero indirectæ & mediata. Quare quando dicit, Petrus est in foro, asseris immediate scientiam tuam, & si diceres, Ego scio Petrum esse in foro, quod idem dicendum est si iureris nam immediate adducis Deum in testem scientiæ, & mentis tuæ. Sicut si diceres, Sit Deus testis, quod ego puto, Petrum esse in foro. Unde videtur, nunquam fieri periurium, etiam materiale, quando aliquis iurat iuxta suam mentem, quia semper est verum id, quod immediate, & directè affirmat, & iurat, nempe se putare, rem ita esse. Tunc autem dici posset periurium materiale, quando aliquis scienter iuraret contra suam mentem, putans invincibiliter, periurium non esse peccatum, vel non advertens ad eius malitiam propter distractionem, vel consuetudinem, &c.

Cum ergo testis in casu nostro putat, rem ita esse, verum iurat, nempe se putare rem ita esse, atque adeo qui iuramentum ei consuluit, non consulit periurium etiam materiale, sed iuramentum verum de scientia, vel opinione, quam revera habet.

8. Num. 22. Quidquid tamen de hoc sit, ego non video, cur in prædicto casu non liceat petere à refo, non ut in et rem ita esse, sed solum existimare, rem ita esse, tunc enim proculdubio nec formale, nec materiale periurium consuleretur, sed verissimum testimonium, nempe de existimatione, actuali, quam revera habet, Sic Delugo.

X x

9. Quarto

9. Quarto, ait Baroni, Tamburinum dixisse, hanc disparitatem alicui videri posse subtilem. Fateor; sed quid inde? Subtilis visa est ipsi Tamburino ex sui animi submissione, & huiusmodi videtur fortasse alicui merè Casuista, non vero tibi, Baroni, nam si tecum duntaxat, vel cum tui similibus ingepiosis Theologis se ille loqui putasset, ab hac subtilitatis mentione abstinisset.

10. Quinto, Baroni, praefer exempla contra praedictam Sententiam de instigante elium ad conviciandum parentem, vel infantem ad blasphemandum, &c. quae actiones ita sunt male, ut nemo posset eas consilium, etiam illi amenti, qui putat esse bonas, vel nescit esse malas, assertor alia exempla de servo laborante die festo ad obedientiam domini, de iuro cum consanguinea coniuncta, ei reddente debitum ex virtute iustitiae, de colente Caecodamonem, quem falso putat ob ignorantiam, esse Christum, &c. quae, & similia exempla fortius ait militare contra praedictam sententiam; quia actus obedientiae servi, & illi alij sunt actus virtutum, & tamen non potest illi dominus laborem in die festo praecipere; nec aliquis excitare consanguineam ad reddendum illud debitum, & sic de aliis. Ergo pari ratione non potes consilium testi, iurati, quod ipse putat esse verum, quamvis sit actus virtutis Religionis, & ipse sic per ignorantiam putet. Verum ferè similis Responsio danda est huic, & similibus exemplis, perinde ac data est alijs, antea dictis, & ut clarius id intelligas, relige illa verba modo allegata Tamburini.

11. T. A. M. B. Ille homo excitando ebrium ad iniuriandum patrem, infantem ad blasphemandum, servum ad laborandum die festivo, cognoscit eas actiones esse materialiter pravas, & nullo modo inducere ullam bonitatem, &c. Sic Tamb.

12. Itaque duo hic dicuntur. Primo, illas actiones esse materialiter pravas. Secundo, illas nullo modo inducere ullam bonitatem. Dico ergo ex hac germana Tamburini doctrina haberi responsum ad posteriora exempla. Nam est, adiungantur ibi illi virtutum actus, tamen semper ille actiones laborandi die festo, reddendi debitum non suum, colendi Diabolum, &c. remanent, & sunt materialiter malae. Unde vides in prioribus exemplis duo illa intercedere, esse scilicet materialiter mala, & non habere adiunctum ullum actum virtutis, at in posterioribus adesse solum illas esse materialiter malas, quod satis est, (quia malum ex quocumque defectu) ut non possim ad illas neminem instigare. Non ita profecto, non ita in iuramento, quo de agimus; nam in illo intervenit quidem actus virtutis Religionis; sed hic non satis esset ad nostrum intentum; sed nullo modo, ut est in se, est materialiter malus. Me enim iurare, quod puto verum, ut toties diximus, ne materialiter quidem est malum.

13. Hoc, quod tu non vidisti, Baroni, vidit Cotonius ex Tertio Ordine Sancti Francisci lib. 1. contr. 11. cap. 1. num. 11. cuius verba hic ponam. Nec mirum quod viderit, assuetus enim erat ad intelligendas Tamburini phrasas utpote Auditor receptoris mei in Theologicis, qui sanè ex eo tempore praeferebat ingeniosissimum adolescentem. Sic ergo is habet loco cit.

Cotonius. Melius ergo, ait, id explicatur, quod in casu iuramenti assertori materia actus est obiectum, non prout est in re, sed prout est in iudicio. Quare cum quis inducitur ad iurandum id, quod existimat verum, non inducitur ad actum malum, ne materialiter quidem.

Videntur igitur sapientes, an sit commentitia haec distinctio, ut Baroni putat.

14. Sexto, ait Baroni, haec à se dicta esse solidiora, quam excogitata à Tamburino distinctio. Advertis? Modo num. meo 3. is eundem reprehendit de nimio gaudio ex eo, quod dixerit eam distinctionem ipsius mentem subivisse. At nunc cum ipse idem Baroni

ait, à se dicta esse solidiora quam excogitata ab adversario, sibi blandiri nequaquam cognoscit. Vae, vae vide mus pantiæ, quod in tergo est.

Porro, quod sunt solidiora, indicunt sapientes. Quod autem huiusmodi distinctio sit à Tamburino excogitata, medium proferre (nec sanè extra thronum) tres illi, qui ab eodem Tamburino citati, ante ipsam eam amoverunt, quos, quia Baroni noluit tunc quando scripsit, legere, & quum est, ut tandem in praesentia legat, praestitit Diana.

DIANA. An sit licitum (ait p. 5. l. 7. ref. 14.) iurare Petrum ad iurandum de aliqua re, quam ipse ex ignorantia veram putat esse, licet revera falsa sit. V. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

ceptus putat esse verum.

Negativam sententiam docet Azorius, Suarez, Bellius. Sed ego puto, contrariam sententiam esse probabilem, ut illam etiam vocat, & iuratur Hurtadus de Mendoza in 2.2. d. 173. sect. 16. §. 199. quia peccatum illud non est scandalum activum, quia neque formaliter, neque materialiter occasionat proximo ruinam. Non formaliter, quia non vult, ut aliter peccando ruat; Non materialiter, quia non petit materiam hic, & nunc, malum, sed peccatum hic & nunc, bonum, quia actus petitur hic, & nunc videtur à Religione, ergo illa petitio non est scandalum activum. Constat, quia, quando nostrum peccatum proximo, nullum damnum spirituale illaturum proximo, non debet circumstantiam scandalum, ergo hac petitio non debet circumstantiam scandalum. Neque item est peccatum contra Religionem, quia Deo nulla irrogatur iniuria, ego enim per ab amico actionem, quae est in honorem Dei, iuratur enim quod inculpate apprehendimus esse verum, est actus Religionis. Ego vero illum actum peto, & non alium; quod autem ego sciam, obiectum illud esse falsum, nihil habet, quia ego id obiectum non iuro, neque volo, ut alius iuret, quod sit esse falsum. Tota igitur iniuria Dei est in iuramento falso. At iuramentum illud non est materialiter falsum, sed verum, ergo in illo nulla est iniuria Dei, sed honor. Ignorantia autem involuntaria multum interest huius instituti, quia illa reddit iuramentum honestum, ob quod & meam petitionem honestat. Hinc ad argumentum responderi posset. Peccare aliquem ad iurandum cognitum ut falsum esse contra Religionem, non vero provocare ad iurandum falsum, cognitum ut verum, &c. Hæc Diana.

Secundus est Hurtadus, sed hunc iam habuisti apud Dianam.

15. Tertius igitur est Vincent. Tancredi, qui de Religione 4. l. 3. d. 5. q. 2. sic docet.

TANCREDI. Denique si petas iuramentum ad aliquem, quod sine mendacio prestare non potest, eris semper mortalis, quia inducere ad peccatum mortale, est mortale. Sed in iuramento sine veritate semper est peccatum mortale, ergo: Hæc Suarez, cap. 14. ad n. 8. quem in emendat locum Sanchez, & ceteri supponunt.

Putat Suarez, n. 8. non licere, petere ab alio, ut iuret determinate v. g. quod Petrus sit Doctor, quod putat verum, si petens sciat revera esse falsum, contra vero posse petere indeterminate: Iura, quod scis de hac re, peritiam, &c. Sanchez addit, esse mortale, & Bafil. & Castrop.

Sed contrarium est probabile, & iuratur, quia nec est citatio ad peccandum, cum revera iuratur non peccare; nec facit actum Religionis iurando; nec est contra Religionem, cum Deo per illum actum nulla fiat iniuria; sed potius honor tribuitur, cum revera sit actus Religionis. Nec, quod ego sciam, esse falsum, reddit malum iuramentum, cum ego non iurem, nec petam iurare falsum. Sic Hurtadus de Mendoza in 2.2. d. 173. sect. 16. §. 199. quem citat & sequitur Diana, &c. Hæc Tancredi.

16. Dicit aliquis, hos postremos Doctores esse licite.

nistis infensos, atque adeo eorum doctrinam ab iisdem non admitti.

Respondeo; Ne ab ipsis admittatur, certe admittetur ab aliis sapientissimis viris, quod nobis satis superque est.

17. Illud nolo hinc silentio prætermittere, Antonium Coronium Philosophum, ac Theologum nostro ævo insignem, sanè modestius se gessisse, quam se gesserit Baronius. Cum enim retulisset l. 1. c. 1. de iuram. n. 1. 2. & 13. prædictam Hurtadi sententiam, citassetque pro ea Tamburinum, quem suum Præceptorem appellat, deinde modestissime loquens, ita insinuat eam sententiam ipsi minus placere, ut tamen nulla censura nota illam inurat; imò videatur illi indulgere nonnihil. Sic enim loquitur num. 14.

18. COTONIUS. Melius ergo explicatur id, dicendo, quod in casu iuramenti assertorij materia actus est obiectum non prout est in re, sed prout est in iudicio. Quare cum quis inducitur ad iurandum id, quod existimat verum, non inducitur ad malum, ne materialiter quidem, & certe ut faceret Delugo n. 23. potest quis inducere alium ad iurandum, non quod res ita sit, sed quod ipse ita existimat, in quo nulla est culpa. Absolute tamen non licet, quia etiam si iuramentum un cadat immediate supra Iudicium, mediare, & remote cadit etiam super obiectum.

19. Hactenus Cotonijs, cuius ultimæ huic doctrinæ Hurtadus respondere possit ex dictis, nimirum eos, de quibus loquimur, non petere, nec jurare, nisi quod immediate verum est; nam ab eo, quod est mediare, & remote præsciunt; perinde ac, si quis juraret v.g. te esse Civem Parisiensem, supposita re sibi moraliter certa, verum juraret, quia juraret illud, quod est moraliter certum, quidquid sit, an re ipsa falsò, vel verè tu Parisiensis civis existas.

20. Septimò reprehendit Baronius Tamburinum, quod sic docuerit.

BARON. fol. 96. Sed cerè vera distinctio, ut si penetratur, censenda sit in posterum probabilis Hurtadi hoc modo explicata sententia.

Quibus Tamburini verbis Baronius hæc alia verba subnectit, quasi à Tamburino dicta.

Hæc sententia antea improbabilis, donec ista nova cogitatione accessit illi probabilitas.

21. Hæc verba non sunt in mei Præceptoris textu, ille autem ea de more (nam frugi ulque frugi est) addit ex abundantissimo penu suo. Quæ verba, quamvis parum rem elevent, vel deprimant, nihilominus unum video, alterum suspicor. Video imponi multa Tamburino, quæ ipse non dicit; Suspicio, id à Baronio esse additum ad excitandum odium adversus dictam doctrinam quasi salutem de novitate suspectam.

Denique in calce huius imputati Parodixi illud inconveniens colligit ex data doctrina, his verbis.

BARON. fol. 97. Nec dubium est (inquit) quin ex hac sententia excusare possit Scholasticos Tamburinus; qui, ut suum cursum proberent, & minuant sibi iter ad gradus, & subinde ad officia, & beneficia, adhibent in testes ex amicis duos, qui rei sibi incomperite, suspecti etiam falsi, verbo, & si velis iuramento, fidem faciant, illum sedulo lectiones frequentasse.

23. Nolle esse ita injurius, ut dicerem hinc obdormivisse Baronium, sed tamen id innuere cogor. Siquidem si paulo ante retulit Tamburinum docentem, tunc illud iuramentum excusari à peccato, quando sine damno proximi, bono animo jurantis sit, quomodo nunc dicit, ex hac sententia Tamburini posse à Scholastico excitari amicos ad testificandum de sua frequentia, cum tunc multa damna intercurrant? Intercurrunt enim primo damnum quod inferitur Scholis, seu Universitatibus; spe enim ejusmodi testificationum non adeo frequentes essent Auditores, Secundo, ipsis studentibus, qui, hac rem spe valde laborabunt de frequentandis lectionibus. Tertio, præsertim ipsi Scholastico ejusmodi iura-

Pars III.

mentum exposcenti. Quarto, quod caput est, maximum sit damnum Ecclesiis, & Cathedralis, quæ si ejus generis iuramenta concederentur, ab ineptis Ministris subinde regerentur, quod est intolerabile damnum publicum.

Dices, at Hurtadus, Diana, & Tancredi modo allati non ad hanc limitationem, quæ excludatur damnum proximi. Respondeo, id mirum esse mihi, quod hanc limitationem non addant, & Baronius reprehendat Tamburinum, qui addit, & quidem hinc collige solidam Tamburini, & cautè enucleatam doctrinam, nam animadvertens, hac limitatione non addita, non posse eam sententiam admitti, ipse expressè prudenter illam apposit.

CAPVT XXV.

Injusta Gradatio Baronij.

1. Inter cæteras amplificationes Baronij adversus Tamburinum, excedit illa, quæ per gradationem inducit sententiam ejus esse laxiorem, quam sint aliorum à Societate sententiæ, atque id ita audacter, & ita verbis, seu injuriis insolentibus, ut me pudeat tantæ ejus impudentiæ. Iurgis ergo prætermisissis, hæc sunt ejusdem verba disp. 1. sect. 5 § 2. fol. 77. quæ faciunt ad nos.

2. BARON. Comitolus l. 1. q. 15. nunquam patitur, recedamus à sententia, quæ stat pro lege semper servanda, si sanciat res necessarias ad salutem, efficaciam mediæ, vel causæ.

Alii ex Societate id concedunt, si opinio tuta, quæ faciet rebus necessariis, tum necessitate mediæ, tum præcepti, sit probabilior, & communior, id est firmioribus argumentis, maiori numero Doctorum, vindicat opinionem, quæ stat pro libertate, & commodo.

Sanchez lib. 2. in Dec. c. 10. credit, sin toto vitæ decursu sectandi sit hac sententia; versanti ad minus in articulo mortis esse eligendam, ne de ategritate periclitetur.

Tamburinus uno audaci, & præcipiti saltu transiit hos quatuor gradus; quare securitatem pollicetur his, qui deserunt opinionem pro lege stantem, etiam tutiorem, etiam communiorem, etiam in articulo mortis.

Et paulo post. Quo vero gradu probabilem liceat sequi? Omnium minimo, non utraque probabilitate, sed altera, vel extrinseca ab uno Auctore contra innumeras, vel intrinseca ab aliquo argumento tenuissima probabilitatis.

Quis non obstupefcat ista doceri tanta fiducia, & habuisse Laudatorem (Theophilum) &c. Hæc Baronius.

Tot sunt hic ineptiæ, & falso dicta, ut ego contra obstupefcam, tanta audacia hæc ab hominè Religiosi Ordinis efferri.

Porro recolendum est primo, quamnam sit germana doctrina Tamburini in hoc negotio probabilitatum, quam supra exposuimus cap. præfatum secundo à numero 8. cap. 20. & cap. 23. nimirum esse illam, quæ semper debeat esse ejusmodi, ut à probabilitate oppositæ partis non obscuratur.

Ex hæc solemnij ejus doctrina clarè ostenditur ipsum potius strictius, non autem minus loqui, quam prædicti loquantur (si tamen ita loquerentur, nam cæterum mox videbimus, eos infideliter citari.) Ostendo, initium faciens ab ultimo gradu, id est à dicto Sanchez.

4. Hic (esto) absolute concedit, sectari nos posse opinionem probabilem solum extra mortis articulum. At Tamburinus id non concedit sic absolute, sed omnino vult, ut fiat semper comparatio cum sententia opposita, quod, si inveniatur ejusmodi, ut obscureretur, illam non liceat sequi, nec extra articulum mortis, nec in illo.

5. Alij à Societate Jesu concedunt, debere nos sequi opinionem